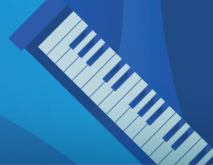
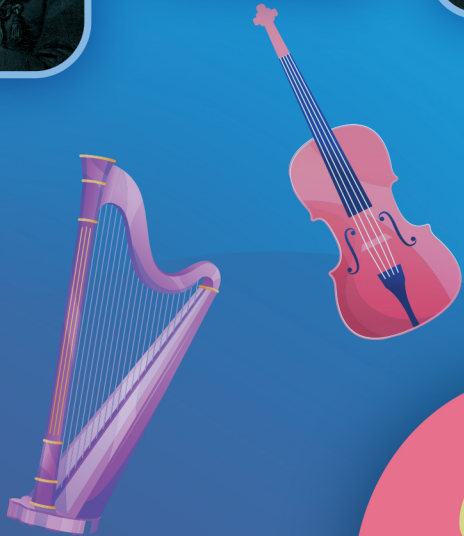
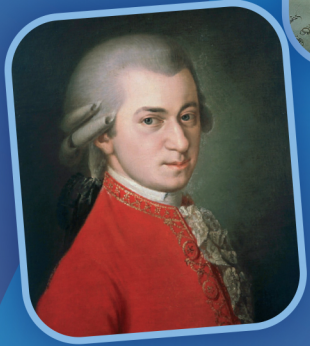
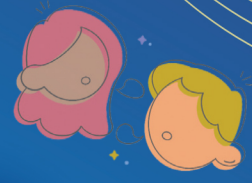

ԲԱՆԵՐ

2

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

Յ. Վ. ՅՈՒԶԲԱՇՅԱՆ, Ա. Ա. ՓԱԿԼԵՎԱՆՅԱՆ, Վ. Ի. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

Յ. Վ. ՅՈՒՋԲԱՇՅԱՆ, Ա. Ա. ՓԱԿԼԵՎԱՆՅԱՆ, Վ. Ի. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

2

*Հանրակրթական հիմնական դպրոցի
2-րդ դասարանի դասագիրք*

ՁԱՆԳԱԿ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2023

ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԵԼ Է ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

ՀՏԴ 373:78(075.3)

ԳՄԴ 85.31Կ72

Յ 671

Տպագրվել է ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության պատվերով

Մասնագիտական խմբագիր՝
Արթուր Ավանեսով

Յուզբաշյան Յուրի, Փահլևանյան Ալինա, Ավետիսյան Վերա
Յ 671 Երաժշտություն 2: Հանրակրթական հիմնական դպրոցի
2-րդ դասարանի դասագիրք/Յ. Յուզբաշյան, Ա. Փահլևանյան,
Վ. Ավետիսյան.— Եր.: «Զանգակ» հրատ., 2023.— 96 էջ:

ՀՏԴ 373:78(075.3)

ԳՄԴ 85.31Կ72

*Դասագրքին կից տեսաձայնային նյութերը
կարող եք գտնել շապիկին պատկերված
QR կոդի միջոցով կամ հետևյալ հղումով.
www.zangak.am/978993999217*

*Դասագրքի էջերում տեղադրված QR կոդերը
համապատասխան նյութերի անմիջական
հղումներն են:*

ISBN 978–9939–99–21–7

© «Զանգակ–97» ՍՊԸ, 2023

© Յուզբաշյան Յ., 2023

© Փահլևանյան Ա., 2023

© Ավետիսյան Վ., 2023

© ՀՀ ԿԳՄՍՆ, 2023

փոքրիկ բարեկամներ

Այս դասագիրքը Ձեզ կծանոթացնի երաժշտության տեսակներին:

Կսովորեցնի՝

- ունկնդրել երաժշտություն,
- երգել,
- նվագակցել երգերին ու հնչող երաժշտությանը,
- երգել ձեռքի նշաններով և նոտաներով,
- հորինել մեղեդիներ:

Այս նկար-նշանները ձեզ կհուշեն, թե ինչ հանձնարարություն է անհրաժեշտ կատարել

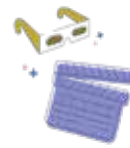
ԲԱՆԱԼԻ ԲԱՌԵՐ

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ԱՌԱՋԱՐՐԱՆՔՆԵՐ

ԴԻՏՈՒՄ

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ԳԻՇԻՐ

ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ԿԱՐԴ՝ ԵՎ ԳԻՇԻՐ

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

ԲԱՌԱՊԱՆԱՐ

ՍՏԵՐԾՈՒՄ

Ձեզ բարի էրթ երաժշտության գեղեցիկ աշխարհում:

ԹԵՄԱ 1

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՐԶ ԵՎ ՄԱՏՉԵԼԻ ԺԱՆՐԵՐԸ (ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ)

Ամեն օր դու քո շրջապատում լսում ես երգեր, պարեր, քայլերգեր: Հաճախ հենց դու ես լինում կատարողը: Այժմ դու կծանոթանաս տարբեր երգերի, պարերգերի, քայլերգերի և կհամոզվես, որ երաժշտության այդ երեք տեսակները հնչող երաժշտության հիմքն են:

ԵՐԳ

Երգ
Հեղինակ
Ունկնդիր

Երաժշտություն
Կատարող
Կոմպոզիտոր

Երգը երաժշտության տեսակ է:

Երգը ստեղծվում է բառի և երաժշտության բարեկամությունից: Երգը ստեղծում են ժողովուրդը և կոմպոզիտորը (երգահանը):

Երգը մեզ տանում է երաժշտության մեծ ու գեղեցիկ աշխարհը, բարեկամացնում երաժշտական ընտանիքի անդամների հետ:

ԲԱՌԱՊԱՇԱՐ

1. **Երգել, նվագել, լսել բառերը ճիշտ գործածի՞ր տրված նախադասությունների մեջ: Գրի՛ առ տետրումդ:**

- Ես սիրում եմ, երբ իմ ծննդյան օրը ուրախ երգեր են
- Իմ ընկեր Սուրենը սիրում է ուրախ երաժշտություն
- Ավագ եղբայրս հաճախ է կիթառ

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Ինչո՞ւ են երեխաներն այցելում երաժշտական դպրոց կամ խմբակ:

ԿԱՔԱՎԻ ԵՐԱՇ
Երաժշտ.՝ Կոմիտասի

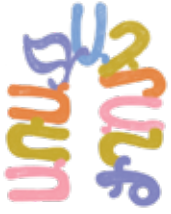

ՕՐՈՐՈՑԱՅԻՆ
Երաժշտ.՝ Կոլֆզանգ Մոցարտի

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. «Կարավի երգը» և «Օրորոցային» երգերը լսելիս ի՞նչ նմանություն ու տարբերություն ես նկատում:
2. Բնական նվագարաններով նվագակցի՛ր «Օրորոցային» երգին:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ԴՊՐՈՑԻ ՃԱՄՓԱՆ

Երաժշտ.՝ Ռ. Ալթունյանի

- Սկզբում երգի՛ր ձայնագրության հետ միասին:
- Այնուիետև կատարի՛ր առանց ձայնագրության:

ԴՊՐՈՑԻ ՃԱՄՓԱՆ

Քալերգի փեմպով

Գը - նում ենք ու - թախ, ձեռք ձեռ - քի փը - ված,

եր - գում մի - ա - սին՝ աղ - ջիկ ու փը - դա,

Փըռ - ված է մեր դեմ մոր գըր - կի պես բաց

Գե - դե - ցիկ ու լայն դըպ-րո-ցի ճամ-փան: դըպ-րո-ցի ճամ-փան:

ԴՊՐՈՑԻ ՃԱՄՓԱՆ

Խոսք՝ Ս. Կապուտիկյանի
Երաժշտ.՝ Ռ. Ալթունյանի

Գնում ենք ուրախ, ձեռք ձեռքի տված,
Երգում միասին՝ աղջիկ ու տղա,
Փռված է մեր դեմ մոր գրկի պես բաց,
Գեղեցիկ ու լայն դպրոցի ճամփան:

2 անգամ

Վազում է մեզ հետ, աղմկում առուն,
Հեզ օրորվում են ծառերը աշնան,
Բոլորիս սիրով կանչում է, տանում
Գեղեցիկ ու լայն դպրոցի ճամփան:

2 անգամ

Ձգվում է տնից մինչև դասարան
Մանուկ օրերի ոսկեհյուս շղթան՝
Այնպես մտերմիկ, այնպես հարազատ,
Գեղեցիկ ու լայն դպրոցի ճամփան:

2 անգամ

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Նորի՛ց երգիր: Կատարի՛ր ձեռքերի ու մարմնի արտահայտիչ շարժումներ:
2. Բնական նվագարաններով նվագակցի՛ր երգին:
3. Ովքե՞ր են երգի բառերի և երաժշտության հեղինակները:

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Կոմիտասը հայ կոմպոզիտոր է: Նա հավաքագրել և մշակել է հազարից ավելի ժողովրդական երգեր: Կոմիտասը շատ է սիրել երեխաներին: Ահա «Մանկիկ Վահագնին» գրած նրա նամակը.

«Սիրուն մանկիկ, կայտանձ մանկիկ... սիրի՛ր մայր լեզուն, նրա գիրը, որը ծնողի սրտի և մտքի պես միշտ թարմ է, միշտ կենսատու: Ամեն մի լեզու ունի իր երաժշտությունը: Սիրի՛ր հայ երաժշտությունը, նրա խորհրդավոր ու գաղտնի ձայները: Դրանք ազնիվ, ազնիվ զգացմունքներ քեզ կպարզեն»:

ՎՈՆՏԳԱՆԳ ԱՄԱԴԵՈՒՄ ՄՈՅԱՐՏ

Մոցարտը ավստրիացի կոմպոզիտոր է: Նա հինգ-վեց տարեկանից ստեղծագործել է և հանդես եկել կատարումներով: Գրել է բազմաթիվ օպերաներ, սիմֆոնիաներ և այլ երաժշտական ստեղծագործություններ:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

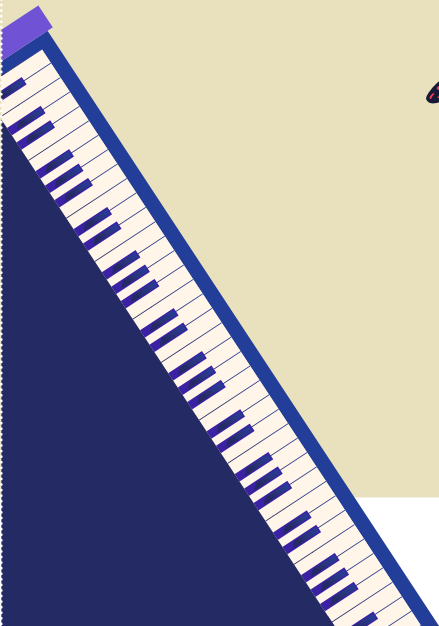
1. Այնպիսի՝ հարց տուր ընկերոջդ, որ նա պատասխանի մեջ գործածի **կոմպոզիտոր** բառը:

2. Մեկ-երկու նախադասությամբ հիմնավորի՛ր, որ երգը երաժշտության ամենատարածված տեսակներից է:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1. Լսի՛ր ընկերոջդ կատարումը: Հայտնի՛ր քո կարծիքը նրա կատարման վերաբերյալ: Թող նա էլ իր կարծիքը հայտնի քո կատարման վերաբերյալ:

ԵՐԳԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Օրորոցային երգ
Կատակ երգ
Խաղերգ
Պարերգ

Հնչյուն
Ռիթմ

Օրորոցայինը, կատակ երգը, խաղերգը, պարերգը երգի տեսակներ են:

Երաժշտությունը բաղկացած է կարճ և երկար տևողությամբ հնչյուններից: Այդ հնչյունների տևողությունների հաջորդական կատարումը երաժշտության **ռիթմ** է:

ԲԱՌԱԴՊԱՇԱՐ

1. Փորձի՛ր ինքնուրույն մեկնաբանել երգի տեսակների անվանումները:

«Քո՛ւն եղիր, բալա՛ս» և «Գացե՛ք տեսե՛ք» երգերն ունկնդրելիս ուշադրություն դարձրու երաժշտության ռիթմին:

ՔՈ՛ՒՆ ԵՂԻՐ, ԲԱԼԱ՛Ս

Երաժշտ.՝ Բարսեղ Կանաչյան

ԳԱՑԵ՛Ք ՏԵՍԵ՛Ք

Հայկական ժողովրդական երգ

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Քո կարծիքով «Քո՛ւն եղիր, բալա՛ս» և «Գացե՛ք տեսե՛ք» երգերից յուրաքանչյուրը երգի ո՞ր տեսակին է պատկանում:
2. Այս երգերից ո՞րը կցանկանայիր սովորել և կատարել: Ինչո՞ւ:
3. Արդյո՞ք ունկնդրելիս հասկացել ես երգերի բառերը:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ԱՐԵՎ, ԱՐԵՎ

Հայկական ժողովրդական երգ

«Արև, արև» երգը ունկնդրելիս և կատարելիս ուշադրություն դարձրու երաժշտության ռիթմին:

ԱՐԵՎ, ԱՐԵՎ

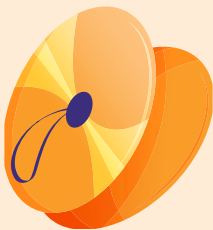
Ա-րև', ա - րև', ե՛կ, ե՛կ, Զի - զի քա - րին վեր եկ,

Սև - սև ամ - պեր, հե - նա - ցեք, Ա - րե - վին ճամ - փա՛ րը - վեք:

ԱՐԵՎ, ԱՐԵՎ

ժողովրդական երգ

Արև, արև, եկ, եկ,
Զիզի քարին վեր եկ,
Սև-սև ամպեր, հեռացեք,
Արևին ճամփա՛ տվեք:

Թողեք՝ նա գա մեզ մոտ,
Նրա լույսին ենք կարոտ,
Կարմիր արև, եկ, եկ,
Զիզի քարին վեր եկ:

1. Երգի կարճ և երկար տևողության հնչյունները պատկերվում են կարճ և երկար գծերով:

Կարճ հնչյուններ՝ - - - -

Երկար հնչյուններ՝ — —

Կարճ տևողության հնչյունները կարող ենք արտահայտել **վազել** բառով կամ **թի-թի** վանկերով:

Երկար տևողության հնչյունը կարող ենք արտահայտել **քայլ** բառով կամ **թա** վանկով:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Հետևելով օրինակին՝ «Արև, արև» երգի առաջին մասի կարճ տևողության հնչյունները նշի՛ր կարճ գծերով, իսկ երկար տևողության հնչյունները՝ երկար գծերով:

Օրինակ՝ - - - - — —
Ա-րև, ա-րև, Եկ, Եկ

2. Երգի ռիթմը արտահայտի՛ր **քայլ**, **վազել** բառերով կամ **թի**, **թա** վանկերով: Կարճ հնչյուններին վազի՛ր, երկարներին քայլի՛ր:

Օրինակ՝ - - - - — —
Վա-զել, վա-զել, քայլ, քայլ
թի-թի, թի-թի, թա, թա,

ՄՏԵՂԾՈՒՄ

1. Փորձի՛ր հորինել երգ: Այդ երգի բառերի ռիթմը գրառի՛ր **քայլ, վազել** բառերով կամ **թի, թա** վանկերով:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Մեկ-երկու նախադասությամբ ներկայացրո՛ւ երգի այն տեսակը, որը քեզ ամենաշատն է դուր գալիս:

2. Ինչպե՞ս կհամոզես քո ընկերոջը, որ երգի այդ տեսակը իսկապես գեղեցիկ է ու հաճելի:

ԿԱՐԴԱ՛ ԵՎ ՀԻՇԻ՛Ր

Ժողովրդական երգի բառերի և երաժշտության հեղինակը ինքը ժողովուրդն է:

Այդ երգերը նվիրված են աշխատանքին, հայրենիքին, բնությանը և այլն:

«Ժողովուրդն է ամենամեծ ստեղծագործողը, գնացե՛ք և սովորե՛ք նրանից»:

Կոմիտաս

ԳՆԱԶԱՏՈՒՄ

1. Թող ընկերդ կատարի «Արև՛, արև՛» երգը: Հայտնի՛ր քո կարծիքը նրա կատարման վերաբերյալ: Նա էլ իր կարծիքը թող հայտնի քո կատարման վերաբերյալ:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

Ուսուցչի օգնությամբ սովորի՛ր «Օրոր» երգը:

ՕՐՈՐ

Հայկական ժողովրդական երգ

Դանդաղ

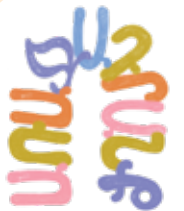
Թո՛ղ աւ - րից հո - վը գա, քեզ օ - թոր ա - սի,
Ասր - դէ - ռի շո - դը գա, քեզ ե - թագ քե - ռի:

Թո՛ղ սո - խա - կը թը - փին ա - նուշ դայ - լայ - լի,
Թո՛ղ փար - լա - կը եր - գով ա - նուշ քուն - քե - ռի:

Դէ, քը - նի, իմ ա - նո՛շ, որ շուր մե - ծա - նաս,
Քեզ օ - թոր եմ ա - սում, եր - գով գո - լա - նաս:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. «Օրոր» երգին համապատասխան կատարի՛ր ձեռքի և մարմնի շարժումներ:
2. Այս երգը ի՞նչ տամադրություն է ստեղծում քո մեջ:

ՊԱՐ

**Պար
Պարերգ
Կատակ պար**

Տեմպ

Պարը արվեստի տեսակ է:

Այն կատարվում է հիմնականում երաժշտության ուղեկցությամբ: Պարային շարժումները պետք է լինեն համահունչ երաժշտության ռիթմին: Պարային ռիթմիկ շարժումները սովորաբար ունենում են որոշակի հաջորդականություն:

Կատակ պարը պարի տեսակ է:

Տեմպը երաժշտության կատարման արագությունն է:

Այն կարող է լինել արագ, դանդաղ կամ չափավոր: Միևնույն երաժշտությունը կարելի է կատարել տարբեր տեմպերով:

ԲԱՌԱՊԱՇԱՐ

1. Պար, տեմպ բառերը ճիշտ գործածի՞ր տրված նախադասությունների մեջ: Գրառի՞ր տեսրումդ:

- Մեր դպրոցում գործում է խմբակ:
- Աշակերտները շարվեցին պարեղանակի համահունչ:

Ունկնդրելիս ուշադրություն դարձրու երաժշտության ռիթմին ու տեմպին:

ՇՈՒՇԻԿԻ

Երաժշտ.՝ Կոմիտասի

ԾԵՐՈՒՆԻՆԵՐԻ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Արամ Խաչատրյանը անվանի հայ կոմպոզիտոր է: Նրա երաժշտությունը հնչում է աշխարհի տարբեր երկրներում: Նա է հեղինակը «Գայանե» և «Սպարտակ» բալետների: Ա. Խաչատրյանի արձանը Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերային թատրոնի շենքի դիմաց է: Նրա տուն-թանգարանը ևս երևանում է:

ԱՌԱՋԱԴՐԱԼՔՆԵՐ

1. Ո՞ր երաժշտության ներքո ցանկություն ունեցար պարելու:
2. Խոսի՞ր «Շուշիկի» ստեղծագործության տեմպի մասին:
3. Խոսի՞ր «Ծերունիների պարը» ստեղծագործության տեմպի մասին:

ԴԻՏՈՒՄ

Դիտի՞ր «Շուշիկի» և «Ծերունիների պարը» պարային կատարումները:

1. Ցո՛ւյց տուր, թե ինչ պարային շարժումներ կարող ես կատարել «Շուշիկի» երաժշտության ներքո:
2. Ցո՛ւյց տուր, թե ինչ պարային շարժումներ կարող ես կատարել «Ծերունիների պարը» երաժշտության ներքո:
3. Համեմատի՞ր «Շուշիկի» և «Ծերունիների պարը» պարերգերը: Գործածի՞ր **տեմպ**, **արագ**, **դանդաղ**, **չափավոր** բառերը:

ՆԱԽՇՈՒՆ ԿԱՔԱՎ, ԿԱՔԱՎԻՎ

Հայկական ժողովրդական պարերգ

«Նախշոն կաքավ, կաքավիկ» պարերգը կատարիր արտահայտիչ, գեղեցիկ ձայնով: Զուգահեռ կատարիր պարային շարժումներ: Ուշադրություն դարձրու երաժշտության տեմպին և ռիթմին:

ՆԱԽՇՈՒՆ ԿԱՔԱՎ, ԿԱՔԱՎԻՎ

ՆԱԽՉՈՒՆ ԿԱՔԱՎ, ԿԱՔԱՎԻՎ

ժողովրդական պարերգ

Նախշո՛ւն կաքավ, կաքավի՛կ,
Կարմրատոտի՛կ կաքավիկ:

Լուսնակը՝ սարի տակին,
Մամուռը՝ քարի տակին,
Կաքավիկ կանգնե քարին,
Ձեն կուտա ձագուկներին:

Նախշո՛ւն կաքավ, կաքավի՛կ,
Կարմրատոտի՛կ կաքավիկ:

Լուսնակ, դու կամաց գնա,
Մեր տան վերևո՛վ գնա,
Կաքավիկին որ տեսնես,
Բարև տուր, անցի՛ր գնա:

Նախշո՛ւն կաքավ, կաքավի՛կ,
Կարմրատոտի՛կ կաքավիկ:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Կարդա՛ «Նախշո՛ւն կաքավ, կաքավի՛կ» երգի բառերը:
2. Ունկնդրելով երգը՝ փորձի՛ր կաքավիկին նկարել:

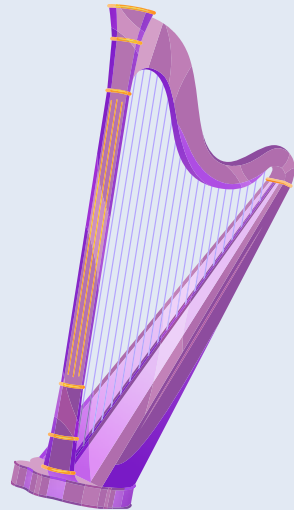
ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Մեկ-երկու նախադասությամբ ընկերներիդ համոզի՛ր, որ պարը երաժշտության տարածված տեսակներից է:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1. Ունկնդրի՛ր «Նախշո՛ւն կաքավ, կաքավի՛կ» պարի կատարումը ընկերոջդ կողմից: Հայտնի՛ր քո կարծիքը կատարման վերաբերյալ: Թող նա էլ իր կարծիքը հայտնի քո կատարման վերաբերյալ:

ՊԱՐԵՐԳ

Պարերգ

Տեմբր Դիսկանտ Սոպրանո

Երբեմն պարհն ուղեկցում է երգը: Պարի այդ տեսակը անվանում են **պարերգ**:

Պարերգերը կարող են լինել արագ, դանդաղ, կատակային:

Յուրաքանչյուր մարդ ունի իր ձայնի տեսակն ու երանգը: Երաժշտության մեջ դա անվանում են **տեմբր՝ ձայներանգ**: Տեմբրը կարող է լինել խուլ, հնչեղ, հստակ և այլն:

Ընդունված է մանկական բարձր ձայնը անվանել **դիսկանտ** կամ **սոպրանո**: Տղաների ամենացածր ու թավ ձայնը **բաս** է:

ԲԱՌԱՊԱՇԱՐ

1. **Պարերգ, տեմբր բառերը ճիշտ գործածի՛ր տրված նախադասությունների մեջ: Գրի՛ առ տեսրումդ:**

- Տոնակատարության ժամանակ հնչում էին ժողովրդական :
- Հանդիսատեսին հիացրել էր երգչի :

ՏՂԱՍԱՐԴԿԱՆՑ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Ալ. Սպենդիարյանի հատված «Ալմաստ» օպերայից

ԱՐՋՈՒԿԱՆԵՐԻ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Արեգ Լուսինյանի

1. Այս երկու պարերգերից ո՞րն էր ավելի արագ, ո՞րը՝ դանդաղ: Ինչո՞վ դա կբացատրես:
2. Ի՞նչ տրամադրություն քեզ հաղորդեցին այս պարերգերը:
3. Այս պարերգերի ռիթմին համահունչ կատարի՞ր պարային շարժումներ:

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Ալեքսանդր Սպենդիարյանը նշանավոր հայ կոմպոզիտոր է: Ստեղծագործել է մանուկ հասակից: Նրա ամենահայտնի գործը «Ալմաստ» օպերան է: Ալ. Սպենդիարյանի անունով է կոչվում Երևանի օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնը: Երևանում է նաև նրա տուն-թանգարանը:

ՀՈՊԱ ՉԱՐԿԵ՛Ր ՈՒ ՔԵԼԵ՛Ր

Հայկական ժողովրդական պարերգ

Սովորաբար պարերգերը կատարում են խմբով՝ ձեռք ձեռքի բռնած և կիսաշրջան կազմած կամ ուղիղ գծով:

1. Երգը կատարի՛ր գեղեցիկ ձայնով և արտահայտիչ:
2. Նախ սովորի՛ր երգել, ապա՝ միաժամանակ երգել ու պարել:

ՀՈՊԱ ՉԱՐԿԵ՛Ր ՈՒ ՔԵԼԵ՛Ր

Կուժն ա - նա, գա - ցի աղ - բյուր, Վայ, լե՛, լե՛, ջան՛, լե՛, լե՛

Լըց - ռե-ցի կը-ժով պաղ ջուր, Հո - պա զար - կե՛ ու քե - լե՛:

ՀՈՊԱ ՉԱՐԿԵ՛Ր ՈՒ ՔԵԼԵ՛Ր

ժողովրդական պարերգ

Կուժն առա, գացի աղբյուր,
 Վայ, լե՛, լե՛, ջան՛, լե՛, լե՛,
 Լցրեցի կժով պաղ ջուր,
 Հոպա զարկե՛ ու քելե՛:

2 անգամ

Սարեն իջավ զույգ աղջիկ,
Վայ, լե՛, լե՛, ջան՛, լե՛, լե՛,
Ջույզի գոգնոցն է լաստիկ,
Հոպա զարկե՛ն ու քելե՛:

2 անգամ

Ջուր կուգա բարձր սարեն,
Վայ, լե՛, լե՛, ջան՛, լե՛, լե՛,
Կթափվի մարմար քարեն,
Հոպա զարկե՛ն ու քելե՛:

2 անգամ

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Պարերին նվագակցի՛ր բնական նվագարաններով կամ հարվածային նվագարաններով:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Փորձի՛ր համոզել ընկերներիդ, որ պարերզը կարող է փոխել նրա տրամադրությունը:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1. Պարի՛ր «Հոպա զարկե՛ն ու քելե՛» պարերգի ներքո: Լսի՛ր դասընկերներիդ կարծիքը քո կատարման վերաբերյալ: Դո՛ւ էլ հայտնիր քո կարծիքը նրանց կատարման վերաբերյալ:

ՔԱՅԼԵՐԳ

Քայլերգ

Պաուզա

Քայլերգը երաժշտության տեսակ է:

Քայլերգին հատուկ է համաչափ տեմպը և հստակ ռիթմը:

ԲԱՌԱՊԱՇԱՐ

1. Կազմի՛ր երկուական բառ **քայլ** և **երգ** բառերով:
Գրի՛ ար տետրումդ:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ՓՈՅՏԵ ԶԻՆՎՈՐՆԵՐԻ ՔԱՅԼԵՐԳԸ

Երաժշտ.՝ Պյոտր Չայկովսկու

ՔԱՅԼԵՐԳ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Արդյո՞ք այս ստեղծագործությունները լսելիս նկատեցիր կրկնվող համաչափ զարկեր:
2. Նորի՛ց ունկնդրիր: Փորձի՛ր քայլել դրանց ռիթմին ու տեմպին համապատասխան:

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Պյոտր Չայկովսկին ռուս մեծ կոմպոզիտոր է: Հեղինակ է օպերաների, սիմֆոնիաների, բալետների: Երևի թե լսել ես «Շչելկունչիկ» բալետի մասին կամ ներկա ես եղել բալետին: Երևանում Չայկովսկու անունով երաժշտական դպրոց և փողոց կա:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ՈՒՂԻՂ ԿԱՐԳՈՎ

Երաժշտ.՝ Ռոբերտ Պետրոսյանի

Ունկնդրիր քայլերգը: Ուշադրություն դարձրու երաժշտության ռիթմին: Այն ունի դադարներ: Այդ դադարները երաժշտության մեջ անվանում են **պաուզա**:

ՈՒՂԻՂ ԿԱՐԳՈՎ

Քաղերգի փենսյով

Ու - ղիղ կար - գով կանգ - նենք շար - քով, շարժ - վենք
 վաշտ - վաշտ, մենք դե - պի դաշտ: Մեկ, եր - կու, մին ձախ, մին աջ,
 1. Մեկ եր - կու դեպ ա -ռաջ, քայ - լենք դեպ ա -ռաջ:
 2. քայ - լենք դեպ ա -ռաջ:

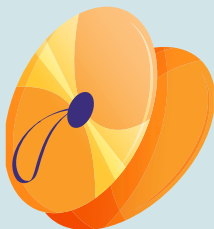
ՈՒՂԻՂ ԿԱՐԳՈՎ

Խոսք՝ Ղ. Աղայանի
 երաժշտ.՝ Ռ. Պետրոսյանի

Ուղիղ կարգով
 Կանգնենք շարքով,
 Շարժվենք վաշտ-վաշտ
 Մենք դեպի դաշտ:

Կրկներգ

Մեկ, երկու,
 Մին ձախ, մին աջ,
 Մեկ, երկու,
 Դեպ առաջ:
 Մեկ, երկու,
 Մին ձախ, մին աջ,
 Քայլենք դեպ առաջ:

Շարժվենք, շարժվենք,
 Լինենք հաջորդ,
 Լինենք հաջորդ
 Կուռ բանակին:

Կրկներգ

Մեկ, երկու...

ԱՌԱՋԱԴՐԱԼՔՆԵՐ

1. Նորի՛ց ունկնդրիր և միաժամանակ քայլի՛ր: Կարող ես ծափով կամ թմբուկով նվագակցել հնչող երաժշտությանը:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Ստեղծի՛ր քայլերգային բովանդակություն ունեցող քառյակ: Ծափի՛ր ռիթմը:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Ընկերոջդ հետ խոսի՛ր այն մասին, թե հատկապես երբ է հնչում քայլերգը:

ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ

1. Քայլերգին համապատասխան ռիթմով ու տեմպով քայլի՛ր: Լսի՛ր դասընկերներիդ կարծիքը քո քայլքի մասին: Դո՛ւ էլ հայտնիր քո կարծիքը նրանց քայլքի մասին:

ՔԱՅԼԵՐԳԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Քայլերգ
Զինվորական Քայլերգ
Մարզական Քայլերգ
Մանկական Քայլերգ

Քայլերգի երաժշտությունը սովորաբար կատարում են փողային և հարվածային նվագարաններով:

ԲԱՌԱԴԱՇՎԱՐ

1. Աշխույժ, թեթև, խորհուստ բառերը ճիշտ գործածի՛ր տրված նախադասությունների մեջ: Գրի՛ առ տետրումդ:

- Մարզական քայլերգը հնչում է տեմպով:
- Մանկական քայլերգը հնչում է տեմպով:
- Զինվորական քայլերգը հնչում է տեմպով:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ՔԱՅԼԵՐԳԻ ԵՐԵՔ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ
երաժշտ.՝ Դմիտրի Կաբալևսկու

Այս **քայլերգերը** մեկը մյուսից տարբերվում են իրենց **ռիթմով**, **տեմպով** և **հանդիսավորությամբ**: Դրանք կոմպոզիտորը բաժանել է երեք տեսակի:

*Զինվորական
քայլերգ*

*Մարզական
քայլերգ*

*Մանկական
քայլերգ*

ԱՌԱՋԱԴՐԱԼՔՆԵՐ

1. Քայլի՛ր և որոշի՛ր, թե որ քայլերգի երաժշտությունը որ նկարին է համապատասխանում:
2. Բնական նվագարաններով նվագակցի՛ր «Քայլերգի երեք տեսակներ»-ին:

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Դմիտրի Կաբալևսկին ռուս կոմպոզիտոր է, դիրիժոր և դաշնակահար: Գրել է օպերաներ, օպերետներ, երաժշտություն ջութակի և թավջութակի համար:

Յուրաքանչյուր երգ բաղկացած է կարճ և երկար տևողության հնչյուններից:

Երաժշտական հնչյունը գրի ենք առնում հատուկ նշանի օգնությամբ, որ կոչվում է **նոտա**:

Երկար տևողությամբ հնչյունը գրվում է այսպես՝ :
Կատարվում է **բայլ** բառով կամ **թա** վանկով:

Կարճ տևողությամբ հնչյունները գրվում են այսպես՝ :
Կատարվում են **վազել** բառով, կամ **թի-թի** վանկերով:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

Ուսուցչուհու օգնությամբ սովորիր «Եկեք մրցենք» հայկական ժողովրդական երգը և ծանոթացիր նոտայի գրությանը:

ԵԿԵՔ ՄՐՑԵՆՔ

Քայլերգի տեմպով

Մենք բայ-լում ենք Ու եր-գում ենք, Միշտ ու-ման մեջ Առ - ջե - վում ենք:

Դո՛ւք էլ, դո՛ւք էլ, Հո ծույ-լի՛կ չեք, Թե՛ կա - թող եք, մե՛զ հա - սեք:

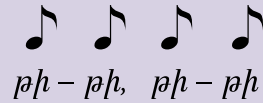
ԵԿԵՔ ՄՐՑԵՆՔ

Խոսք՝ Ն. Միրբայեյյանի
ժողովրդական երգ

Մենք քայլում ենք
Ու երգում ենք,
Միշտ ուսման մեջ
Առջևում ենք:

Դուք էլ, դուք էլ,
Հո ծուլիկ չեք,
Դե վազեք, որ
Մեզ հասնեք:

Զարկը երաժշտության ռիթմը բաժանում է հավասար մասերի:

Շեշտը ցույց է տալիս երաժշտության ուժեղ և թույլ հնչյունների հնչողությունը:

Մի շեշտից մյուս շեշտն ընկած հատվածը անվանում են **տակտ**:

Տակտերը մեկը մյուսից բաժանվում են տակտի գծերով:

I փակեր II փակեր

Ռիթմ

Մենք քայ - լում ենք ու եր - գում ենք:
 քա քա քա քա քա քա քա

Զարկ

1 2 1 2 1 2 1 2

Յուրաքանչյուր տակտի մեջ կա երկու զարկ՝ մեկը շեշտված և գունավոր, մյուսը՝ չշեշտված և անգույն:

Ռիթմ

Դուք էլ, դուք էլ հո՛ ծույ - լի՛կ չեք, թե՛ կա - ըող եք, մե՛զ հա - սեք:

Զարկ

1 2 1 2 1 2 1 2

ՆԴԱՏԱԿԱԿՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Երկու-երեք նախադասությամբ տեսրուծող շարադրի՛ր քո մտքերը հայրենիքի մասին:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Հայկական ժողովրդական երգ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Քայլերգային, թեթև

Սա - ռե - ըրդ՝ բարձ- ըիկ, Դաշ - տե - ըրդ՝ ան - ծայր,
 Ջը - ռե - ըրդ՝ քաղց - ըիկ, Ա - ռե - վըդ՝ պայ - ծառ:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Խոսք՝ Ռ. Ղարիբյանի
 ժողովրդական երգ

Սարերդ՝ բարձրիկ,
 Դաշտերդ՝ անծայր,
 Ջրերդ՝ քաղցրիկ,
 Արևդ՝ պայծառ:

Դու տվել ես մեզ
 Ծաղիկ ու ծիծաղ,
 Երգ ու խնդություն,
 Թե՛ ուսում, թե՛ խաղ:

Դու տվել ես մեզ
 Թռիչքի թևեր,
 Որ մենք բարձրանանք
 Աստղերից էլ վեր:

«Հայրենիք» երգի յուրաքանչյուր տակտ ունի երկու զարկ, այսինքն՝ երկու մաս: Դա նշանակում է, որ երգն ունի երկմասանի չափ: **Չափը** գրվում է 2 թվանշանով և դրվում է սոյի բանալուց հետո:

ՔՆԱԿՐԿՈՒՄ

1. Ո՞րն է ձեր հայրենիքը: Կարո՞ղ եք պատմել ձեր հայրենիքի մասին:
2. Ի՞նչ եք պատկերացնում «Հայրենիք» երգը ունկնդրելիս:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ԲԱՐՁՐԻԿ ՀԱՅՎԱՍԱՆ
Երաժշտ.՝ Արեգ Լուսինյանի

ԲԱՐՁՐԻԿ ՀԱՅՎԱՍԱՆ

Չափավոր արագ

Կա մի բարձ-րիկ Հա-յաւ-րան, Մի գե-ղե-ցիկ Հա-յաւ-րան,
Սեզ-սեզ սա-րեր նա ու- նի, Պաղ-պաղ ջը- բեր հայ-րե-նի: հայ-րե-նի:
Լույս ժը-պիրն իր աշ-քե - թում, Նա գա-րուն է մեզ բե - թում,
Շունչ է փա - լիս մեր կյան- քին, Այգ է փա - ռում մեր ճամ-փին:

ԲԱՐՁՐԻԿ ՀԱՅՎԱՍԱԼ

Խոսք՝ Նանսեն Միքայելյանի
Երաժշտ.՝ Արեգ Լուսինյանի

Կա մի բարձրիկ Հայաստան,
Մի գեղեցիկ Հայաստան,
Սեգ-սեգ սարեր նա ունի,
Պաղ-պաղ ջրեր հայրենի:

Լույս ժպիտն իր աչքերում՝
Նա գարուն է մեզ բերում,
Շունչ է տալիս մեր կյանքին,
Այգ է վառում մեր ճամփին:

կրկներգ

Կա մի քաղցրիկ Հայաստան,
Կա մի ծաղկած Հայաստան,
Դար ու դար է նա անցել
Ու նոր կյանքով նորացել:

Լույս ժպիտն իր աչքերում...

կրկներգ

ԳԼԱՀԱՏՈՒՄ

1. Երգը կատարե՛ք ռիթմական նվագակցությամբ:
Գնահատե՛ք մեկդ մյուսի կատարումը:

2

7
59

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ՀԱՆԴԵՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ ՄԻՂՍԻՆ

Երգ Պար Քայլերգ

Երաժշտության մեջ շատ հաճախ *երգը, պարը, քայլերգը* հանդես են գալիս միասին:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ՄԱՆՈՒԿՆ ՈՒ ԶՈՒՐԸ

Երաժշտ.՝ Ռոմանոս
Սելիքյանի

ՎԱՐԴԱԳՈՒՅՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐԻ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

«Մանուկն ու ջուրը» երգի առաջին մասը ունի *դանդաղ տեմպ*, իսկ երկրորդ մասը՝ *արագ*:

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Ռոմանոս Մելիքյանը հայ կոմպոզիտոր է, դիրիժոր և մանկավարժ: Նա ղեկավարել է տարբեր երգչախմբեր: Գրել է բազմաթիվ երգեր և ռոմանսներ: Նրա անունով երևանում երաժշտական ուսումնարան է բացվել:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ԱՔԼՈՐԻԿԻ, ԹԽՍԻ ԵՎ ՃՈՒՏԻԿՆԵՐԻ ԵՐԳԸ

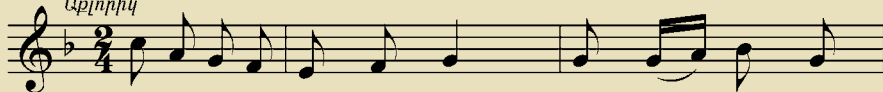
Երաժշտ.՝ Մարտին Մազմանյանի

ԱՔԼՈՐԻԿԻ, ԹԽՍԻ ԵՎ ՃՈՒՏԻԿՆԵՐԻ ԵՐԳԸ

Արագ, աշխույժ

Արևորիկ

— Ա՛յ, էս-տեղ է՛ ճուր Մա - թին՝ Ա - պա - վի - նած

Թուխ

Չափավոր

Չաւ - բա - թին: — Բա - թո՛վ, բա - թո՛վ, ճու - տիկ ջան,

Ճուրիկներ

Արագ, բոլորը միասին

— Բա - թո՛վ, բա - թո՛վ, քո - թիկ ջան: — Ո՞ր գը - նա - ցիր,

Հեղ չե - կար, էդ ինչ օ - թի Դու ըն - կար:

ԱՔԼՈՐԻԿԻ, ԹԽՍԻ ԵՎ ՃՈՒՏԻԿՆԵՐԻ ԵՐԳԸ

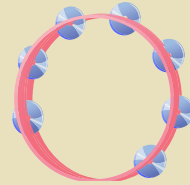
Խոսք՝ Հ. Աղաբաբի
Երաժշտ.՝ Ս. Մազմանյանի

Աքլորիկ — Ա՛յ էստեղ է
Ճուտ Մարին՝
Ապավինած
Չամբարին:

Թուխս — Բարո՛վ, բարո՛վ,
Ճուտի՛կ ջան:

Ճուտիկներ — Բարո՛վ, բարո՛վ,
Քուրի՛կ ջան:

Միասին — Ո՞ր գնացիր՝
Հետ չեկար,
Էդ ի՞նչ օրի
Դու ընկար:

2 անգամ

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Կատարի՛ր «Աքլորիկի, թխսի և ճուտիկների» երգը: Ե՛վ քո քայլքը, և՛ պարային շարժումները պետք է բխեն երգի իմաստից: Այդպես պետք է նկատելի լինի ճուտիկներին ուղղված խրատական խոսքը:

2. «Աքլորիկի, թխսի և ճուտիկների երգ»-ում երաժշտության ո՞ր տեսակներն են հանդես գալիս միասին:

ՋԱ՛Ն, ԳԱՌՆՈ՛ՒԿ

Հայկական ժողովրդական երգ

ՋԱ՛Ն, ԳԱՌՆՈ՛ՒԿ

Կա - պե՛տ վը - զիդ զիլ զան - զակ,
 Օ - ռը տաք է՛, ա - ռե - զակ,
 Դե՛, զըն - գըլ, զըն - գըլ, զըն - գըլ, ջան՝ զառ - նուկ,
 Դե՛, զըն - գըլ, զըն - գըլ, զըն - գըլ, ջան՝ զառ - նուկ:

Ար - տի բոլոր՝ կանաչ խոտ, Իմ սիրո՛ն զառնուկ,
 Ա - ռի՛ տանեմ քեզ արոտ, Իմ սիրո՛ն զառնուկ:

ՋԱ՛Ն, ԳԱՌՆՈ՛ՒԿ

ժողովրդական երգ

Կապե՛մ վզիդ զիլ զանգակ,
 Դե՛, զնգլ, զնգլ, զնգլ, ջան՝, գառնուկ,
 Օրը տաք է, արեգակ,
 Դե՛, զնգլ, զնգլ, զնգլ, ջան՝, գառնուկ:

Արտի բոլոր՝ կանաչ խոտ,
 Իմ սիրո՛ն զառնուկ,
 Արի՛ տանեմ քեզ արոտ,
 Իմ սիրո՛ն զառնուկ:

Տանեմ արոտ՝ կշտանաս,
Դե՛, զնգլ, զնգլ, զնգլ, ջան՛, գառնո՛ւկ,
Խոտ ուտես, շուտ մեծանաս,
Դե՛, զնգլ, զնգլ, զնգլ, ջան՛, գառնո՛ւկ:

Կանաչ դաշտի մեջ խաղաս,
Իմ սիրո՛ւն գառնուկ,
Երեկոյան տուն դառնաս,
Իմ սիրո՛ւն գառնուկ:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. «Ջան՛, գառնո՛ւկ» երգում երաժշտության ո՞ր տեսակներն են հանդես գալիս միասին:
2. Երգը կատարի՛ր ռիթմական նվագակցությամբ:
3. Երգը կատարի՛ր այնպես, որ մեկ հնչի որպես քայլերգ, մեկ որպես պարերգ:

ՄՏԵՂԾՈՒՄ

1. Հորինի՛ր այնպիսի երգ, որի հերոսները կլինեն կենդանիներ:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Ի՞նչ նմանություն ու տարբերություն ես նկատում «Աբլորիկի, թխսի և ճուտիկների երգը» և «Ջա՛ն, գառնո՛ւկ» երգերի միջև:
Ներկայացրո՛ւ դասընկերներիդ:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1. Կատարի՛ր սովորածդ երգերից մեկը: Թող դասընկերներդ հայտնեն իրենց կարծիքը կատարմանդ վերաբերյալ: Դո՛ւ էլ հայտնիր քո կարծիքը նրանց կատարումների վերաբերյալ:

Նոտաների օգնությամբ գրի ենք առնում ոչ միայն երաժշտական հնչյունների տևողությունները, այլև հնչյունների բարձրությունները: Դրանք գրվում են հնգագծի կամ նոտագծի ցածր, միջին և բարձր գծերի վրա կամ գծարանքներում:

Երաժշտական հնչյունների բարձրությունների նշանակման համար կիրառվում են վանկային անվանումներ: Ահա դրանք.

դո, ըե, մի, ֆա, սո, լա, սի

Հնգագծի սկզբում դրվող հատուկ նշանը կոչվում է բանալի:

Նոտագրության մեջ օգտագործվում են մի շարք բանալիներ, որոնցից մենք կձանոթանանք **սո** բանալիին:

Քանի որ **սո** բանալիի վերջավորությունը փաթաթվում է հնգագծի երկրորդ գծին, դա ցույց է տալիս, որ երկրորդ գծի վրա գրվում է **սո** նոտան: Մյուս նոտաների տեղը որոշվում է **սո** նոտայի համեմատությամբ, օրինակ՝ **սո**-ից ներքև տեղադրված **ֆա**-ն գրվում է առաջին և երկրորդ գծերի միջև, իսկ **մի**-ն՝ առաջին գծի վրա և այլն:

ԳԱՑԵ՛Ք ՏԵՍԵՔ

Հայկական ժողովրդական երգ

ԳԱՑԵ՛Ք ՏԵՍԵՔ

ժողովրդական երգ

— Գացե՛ք տեսեք՝ ո՛վ ա կերել էձը:

Գացին տեսան՝ գելն ա կերել էձը:

Գելն ու էձը,

Էձն ու գելը,

Ձեզ՝ Բարեկենդան,

Մեզ՝ բարի Ջատիկ:

— Գացե՛ք տեսեք՝ ո՛վ ա կերել գելը:

Գացին տեսան՝ արջն ա կերել գելը:

Արջն ու գելը,

Գելն ու էձը,

Ձեզ՝ Բարեկենդան,

Մեզ՝ բարի Ջատիկ:

— Գացե՛ք տեսեք՝ ո՛վ ա կերել արջը:

Գացին տեսան՝ թուրն ա կերել արջը:

Թուրն ու արջը,

Արջն ու գելը,

Գելն ու էձը,

Ձեզ՝ Բարեկենդան,

Մեզ՝ բարի Ջատիկ:

«Գացե՛ք տեսե՛ք» երգի **մեղեդին** հնգագծի վրա նոտաներով կունենա այսպիսի տեսք.

un un un un un un un ֆա մի մի
Գա-ցե՛ք տե-սե՛ք՝ ո՛վ ա կե-րե՛լ է - ծը:
Գա-ցի՛ն տե-սան՝ գե՛լ - նա կե - ռե՛լ է - ծը:
Գե՛լն ու է - ծը, է՛ծն ու գե - լը, Ձե՛զ՝ Բա - ռե - կեն -
դան, Մե՛զ՝ քա - ռի Ջա - տա - րիկ:

Մեղեդին երգի երաժշտությունն է առանց խոսքի:

Երգի մեղեդին հնգագծի վրա գրված է տարբեր տևողության նոտաներով: Արագ տևողության նոտաները գրվում են այսպես՝ ♪, իրար միացած գծիկով: Այն երգում ենք **թի-թի** վանկերով: Դանդաղ տևողության նոտան գրվում է այսպես՝ ♩, և երգում ենք **թա** վանկով: Իսկ ավելի երկար տևողության նոտան գրվում է մեջը դատարկ կլորակով և գծիկով՝ ♩, երգում ենք երկարաձիգ՝ **թա-ա** վանկով՝

$\text{♪} + \text{♪} = \text{♩}$:
 $\text{թա} + \text{թա} = \text{թա-ա}$

Մի, ֆա, սո հնչյունները գրված են տարբեր տևողության նոտաներով: Փորձիր այն երգել դանդաղ և ավելի դանդաղ տևողության ռիթմի վանկերով՝ թա-ա:

Լսելի *Ռեզային* *Մղրում*

թա, թա, թա-ա, թա, թա, թա-ա, թա, թա, թա-ա

Տեմպը գրվում է հնգագծի սկզբում՝ *դանդաղ, միջին* և *արագ* բառերով:

**ՀԱՎԻ ՃԻՎ
(ԽԱՂԵՐԳ)**

Միջին

*Ճիվ - Ճիվ - Ճիվ, հա - վի Ճիվ, հա - վր թր - ոսպ, մա - ռա - գը,
Ճիվ - Ճիվ - Ճիվ, հա - վի Ճիվ, կե - ռավ մեղր ու կա - ռա - գը:
թի - թի - թա, թի - թի - թա, թի - թի - թի - թի, թի - թի - թա:*

Մեղեդու հնչյունների բարձրությունը երգում ենք նաև *մի, ֆա, սո* ձեռքի նշաններով:

 մի *ֆա* *սո*

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Փորձիր **մի, ֆա, սո** ձայնաստիճանները երգել ձեռքի նշաններով:

մի ֆա սո

Ուսուցչի օգնությամբ երգիր «Շվի» հայկական ժողովրդական երգը:

Միջին

Իմ շը - վի, դու շըվ - շը - վա', Ծիվ ս - լա ու ծըվ - ծը - վա':
Շըվ - շը - վո - ցըդ ով լը - սի, Դու սո - խակ ես՝ քեզ կա - սի:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Ծափ տուր «Շվի» երգի մեղեդու ռիթմը և երգիր ձայնաստիճանների վանկային անուններով:

մի մի ըե դո մի մի ըե մի մի ըե դո ըե ըե դո

«Շվի» երգի մեղեդու նատոներն են **մի, ըե դո**-ն: Ը-ն գրվում է հնգագծի առաջին գծի տակ: Դո-ն գրվում է հնգագծից ներքև՝ առաջին օժանդակ գծիկի վրա:

րե ձայնաստիճանի ձեռքի նշանը ցույց է տրվում այսպես.

րո ձայնաստիճանի ձեռքի նշանը ցուցադրվում է այսպես.

ԱՌՎՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Երգի՛ր նոտաներով և ցոյց տուր ձեռքի նշաններով:

ՍԱԳԻԿ

ԱՌՎՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Երգի՛ր ձեռքի նշաններով, ապա՝ նոտաներով:

ԵՆԹԱԹԵՄԱ 1

Ո՞ՒՐ ԵՆ ՄԵՉ ՏԱՆՈՒՄ ԱՅԴ ԺԱՆՐԵՐԸ

Այս թեմային ծանոթանալով՝ դու կբացահայտես երաժշտության երեք մեծ և բարդ ժանրերը՝ օպերան, բալետը, սիմֆոնիան: Կհամոզվես, որ դրանց հիմքում երաժշտության այդ երեք պարզ տեսակներն են:

ՕՊԵՐԱ

Օպերա
Բալետ
Սիմֆոնիա

Օպերան, բալետը և սիմֆոնիան երաժշտական ժանրեր են:

Օպերան երաժշտական ներկայացում է, որում կատարողները իրար հետ հաղորդակցվում են երգելով:

Օպերայում հանդես են գալիս երգիչները, երգչախումբը, պարողները և սիմֆոնիկ նվագախումբը:

ԱՔԼՈՐԻԿԻ, ԹԽՍԻ ԵՎ ՃՈՒՏԻԿՆԵՐԻ ԵՐԳԸ

Երաժշտ.՝ Մարտին Մազմանյանի

ԱՌԱՋԱԴԴԱՆՔՆԵՐ

1. Կրկի՛ն ունկնդրիր, ապա ձայնակցի՛ր օպերայում հնչող «Աքլորիկի, թխսի և ճուտիկների երգ»-ի կատարմանը:
2. Քեզ տպավորե՞ց երգը: Կցանկանա՞ս դիտել ամբողջ օպերան:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Ունկնդրումից հետո տեսրուով նկարի՛ր նկար՝ ըստ երգի բովանդակության: Ապա երեք-չորս նախադասությամբ շարադրի՛ր քո մտքերը նկարիդ մասին:

ԿԱՐԴԱ՛ ԵՎ ՀԻՇԻ՛Ր

Առաջին հայկական օպերան «Արշակ II»-ն է: Օպերան գրել է կոմպոզիտոր Տիգրան Չուխաճյանը ավելի քան 150 տարի առաջ: «Արշակ II»-ը բեմադրվում է մինչ օրս:

Ալեքսանդր Սպենդիարյանի անվան օպերայի ու բալետի շենքը Երևանում

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Ո՞րն է հայկական առաջին օպերան, ո՞վ է հեղինակը:

2. Ո՞ւմ անունով է կոչվում Երևանի օպերայի և բալետի շենքը:

3. Իսկ դու գիտե՞ս, թե ով է Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի ու բալետի շենքի ճարտարապետը:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Մեծահասակների օգնությամբ համացանցում գտի՛ր մանկական օպերա և ունկնդրի՛ր: Իսկ այս QR-ում երկու մանկական օպերաների հղումներ են:

1. Դասից ի՞նչ գիտելիքներ քաղեցիր: Պատմի՛ր ընկերներիդ: Ապա թող նրանք պատմեն իրենց սովորածը: Այնուհետև փոխադարձ գնահատե՛ք միմյանց:

**ԱՅՍՏԵՂ ԿԱՐՈՂ ԵՍ ԿԱՐԴԱԼ
«ՃՈՒՏԻԿ» ՕՊԵՐԱՅԻ ՍՅՈՒԺԵՆ**

Թուխսն ու իր ճուտիկները քուցուջ են անում բալում: Հետո հեռանում են: Բայց ճուտիկներից մեկը, որ չէր լսել մոր խրատը, շատ էր կերել, հիվանդանում է ու հետ է մնում: Նա դողում է ու լաց լինում: Կատուն տեսնում է նրան, ուրախանում, որ լավ որս է գտել: Սակայն շունը, իր տնակի մեջ նստած, հետևում էր տեսարանին: Նա գալիս է, շոյում ճուտիկին և տանում իր տնակի մոտ: Ապա Աքլորիկը ծուղրուղու է կանչում, նշան տալիս մայր հավիկին, որ իր ճուտիկը գտնվել է: Բալում մեծ ուրախություն է լինում, բոլորը երգում են և պարում:

ԲՎԼԵՏ

Բալետ

Բալետը երաժշտական ներկայացում է:

Դերակատարները իրար հետ հաղորդակցվում են պարային շարժումների միջոցով: Նվագակցում է սիմֆոնիկ նվագախումբը:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ԿԱՐԴԱԳՈՒՅՆ ԱՐՋԻԿՆԵՐԻ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

ԱՐՋԻԿՆԵՐԻ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

1. Համեմատի՛ր երկու ստեղծագործությունները:
Ո՞րն էր քեզ համար առավել տպավորիչ:
2. Դիտի՛ր «Աղջիկների պարը» «Գայանե» բալե-
տից: Քո տպավորություններով կիսվի՛ր դասըն-
կերներիդ հետ:

ԿԱՐԴԱ՛ ԵՎ ՅԻՇԻՐ

Առաջին հայկական բալետը «Գայանե»-ն է: Այս բալետը գրել է Արամ Խաչատրյանը: Բալետի հիմքում հայկական ժողովրդական պարն է:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Մի քանի նախադասությամբ ներկայացրո՛ւ, թե ինչը քեզ տպավորեց «Գայանե» բալետի քո ունկնդրած հատվածներից:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Հորինի՛ր մեղեդի, որի ներքո աղջիկները կարող են գեղեցիկ պարել:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1. Դասից ի՞նչ գիտելիքներ քաղեցիր: Պատմի՛ր ընկերներիդ: Ապա թող նրանք պատմեն իրենց սովորածը: Այնուհետև փոխադարձ գնահատե՛ք միմյանց:

ՍԻՄՖՈՆԻԱ

Սիմֆոնիա Դիրիժոր

Կան ծավալուն երաժշտական ստեղծագործություններ, որոնք կատարվում են մեծ նվագախմբով: Այդպիսի ստեղծագործությունները ընդունված է անվանել **սիմֆոնիա**, իսկ նվագախումբը՝ **սիմֆոնիկ** նվագախումբ: Այն ղեկավարում է դիրիժորը, որին անվանում են նաև նվագավար:

Կոմպոզիտորները հաճախ իրենց սիմֆոնիաներում օգտագործում են ժողովրդական երգեր և պարեր: Դրանք ժողովրդին սիրելի են և հարազատ:

Հայաստանի պետական սիմֆոնիկ նվագախումբը

ԲԱՌԱՊԱՇԱՐ

1. Սիմֆոնիա և դիրիժոր բառերը գործածի՛ր նախադասությունների մեջ:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

Հատված ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ սիմֆոնիայից
Երաժշտ.՝ Էմմա Միհրանյանի

1. Ասա՛, թե ինչպիսի փոփոխության է ենթարկվել «Արև՛, արև՛» ժողովրդական երգը «Պատանեկան» սիմֆոնիայում:
2. Կցանկանա՞ս ամբողջ սիմֆոնիան ունկնդրել:
3. Ինչպե՞ս են կոչում այն մարդուն, որը ղեկավարում է սիմֆոնիկ նվագախումբը:

ԱՏԵՂԾՈՒՄ

1. Ստեղծի՛ր ռիթմական նվագակցություն և նվագակցի՛ր հնչող երաժշտությանը:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ՈՒՐԱԽՈՒԹՅԱՆ ՁՈՆԵՐԳ

Հատված հններող սիմֆոնիայից
Երաժշտ.՝ Լյուդվիգ վան Բեթհովենի

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Լյուդվիգ վան Բեթհովենը աշխարհահռչակ կոմպոզիտոր է: Նա վաղ տարիքից նվագել է երգեհոն, ջութակ, ֆլեյտա: Երիտասարդ տարիքում նա կորցրել է լսողությունը, սակայն շարունակել է ստեղծագործել: Գրել է բալետ, օպերա, սիմֆոնիաներ և սոնատներ: Երևի լսել ես նրա **հններող** սիմֆոնիայի մասին:

ՆՊԱՏԱԿԱՎՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. «Պատանեկան» սիմֆոնիան քեզ տպավորե՞ց: Ի՞նչ էիր երևակայությանդ մեջ պատկերացնում այն լսելիս: Ներկայացրո՞ւ դասընկերներիդ:

1. Դասից ի՞նչ գիտելիքներ քաղեցիր: Պատմի՛ր ընկերներիդ: Ապա թող նրանք պատմեն իրենց սովորածը: Այնուհետև փոխադարձ գնահատե՛ք միմյանց:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Նոտաներով սովորիր «Անձրև, անձրև» երգը:

ԱՆՁՐԵՎ՝ ԱՆՁՐԵՎ՝

Միջին

Անձ-րև, անձ-րև, պար ա - ռի, Մեր դաշ-տե-րում պար ա - ռի, պար ա - ռի,
 Անձ-րև, անձ-րև, պար ա - ռու, Յո - ռեն հա - ցը ա-ռար ա-րու, շար ա-րու:

Օրը մթնել, ամպել ա,
 Տես, երկինքը թխպել ա, մթնել ա,
 Արտերի ցորեն հացը
 Խշխշալով երգ ա ասում՝ հասել ա:

ԵՐԳԸ ՕՊԵՐԱՅՈՒՄ, ԲԱԼԵՏՈՒՄ, ՍԻՄՖՈՆԻԿԱՅՈՒՄ

**Օպերա
Բալետ
Սիմֆոնիա**

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

Հայտնի՜ր քո կարծիքը այս ստեղծագործությունների վերաբերյալ:

ԹԻՍԻ ԵՎ ԿԱՏՎԻ ԿՈՒԿԸ

Երաժշտ.՝ Մարտին Մազմանյանի
Հատված «Ճուտիկ» օպերայից

ՕՐՈՐՈՑԱՅԻՆ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

ՔԵՌԻՆ ԵՎՎ ՄԵՐ ԲՎԿԸ

Հայկական ժողովրդական երգ
Հնչում է Էդվարդ Միրզոյանի սիմֆոնիայում:

1. Իսկ դու կնկատե՞ր, որ Էդվարդ Միրզոյանի սիմֆոնիայում հնչում է «Քեռին եկավ մեր բակը» երգը:

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Էդվարդ Միրզոյանը հայ նշանավոր կոմպոզիտոր է, մանկավարժ: Գրել է ռոմանսներ, սոնատներ, կանտատներ, սիմֆոնիկ պոեմ: Կոմպոզիտորը գրել է նաև երաժշտություն կինոնկարների համար:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ԹԻՍԻ ԵՎ ԿԱՏՎԻ ԿՌԻՎԸ

Երաժշտ.՝ Մարտին Մազմանյանի Հատված «Ճուտիկ» օպերայից

Երգիր թեթև, գեղեցիկ ձայնով: Բառերը արտասանիր պարզ, ձայնավորները երկարաձգիր, իսկ բաղաձայնները արտասանիր հստակ: Բառի կեսին շունչ մի վերցրու:

«Թիսի և կատվի կռիվը» երգը երգիր համապատասխան շարժումներով:

ԹԻՍՄԻ ԵՎ ԿԱՏՎԻ ԿՈՒՎԸ

Չափավոր
Թուխս

Կա - տո՛ւ, հե - տո՛ւ, տո՛ւր կը - տամ, Աչ - քիդ լույսը փո՛ւ կը - տամ:

-Ա՛յ թուխս, փա - խի՛ր, որ բը՛ռ - նեմ, Փե - տուր-նե - րըդ կը - պո - կեմ:

Վերջավորության համար

Ես քեզ կա - նեմ եր - կու կես:

ԹԻՍՄԻ ԵՎ ԿԱՏՎԻ ԿՈՒՎԸ

Թուխս — Կատո՛ւ, հետո՛ւ, տո՛ւր կտամ,
Աչքիդ լույսը փուլ կտամ:

Կատու — Ա՛յ թուխս, փախի՛ր, որ բռնեմ,
Փետուրներդ կպոկեմ:

Թուխս — Կատո՛ւ, ճանկդ քեզ քաշի,
Իզուր սիրտդ մի՛ մաշի:

Կատու — Խրատ ունես՝ քեզ ասա,
Թե չե՛ Էս է, քեզ հասա:

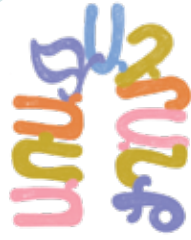
Թուխս — Կատո՛ւ, կորի՛, դու ո՞վ ես,
Մի ցատկոտի գժի պես:

Կատու — Մի տես, մի տես, սրա՛ն տես,
Ես քեզ կանեմ երկու կես:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Ստեղծի՛ր ռիթմական նվագակցություն և նվագակցի՛ր երգին:
2. «Ճուտիկ» մանկական օպերայից ուրիշ ի՞նչ երգ գիտես: Երգի՛ր:
3. Ո՞ր ստեղծագործությունն էր քեզ ավելի հոգեհարազատ: Երկու նախադասությամբ ասա՛, թե ինչու:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Դասընկերներով երգը բեմականացրե՛ք և կատարե՛ք դերերով:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Համեմատի՛ր «Աքլորիկի, թխսի և ճուտիկների երգը» և «Թխսի և կատվի կռիվը»:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1. Կատարի՛ր «Թխսի և կատվի կռիվը» երգը: Թող ընկերներդ իրենց կարծիքը հայտնեն քո կատարման վերաբերյալ: Դո՛ւ էլ հայտնիր քո կարծիքը նրանց կատարման վերաբերյալ:

ՊԱՐԸ ԲԱԼԵՏՈՒՄ, ՕՊԵՐԱՅՈՒՄ, ՍԻՄՖՈՆԻԱՅՈՒՄ

Պար
Օպերա
Բալետ
Սիմֆոնիա

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ՎԱՐԴԱԳՈՒՅՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐԻ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

ՕՐՈՐՈՑԱՅԻՆ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

ԿԱՏՎԻ ԵՐԳԸ

Երաժշտ.՝ Մարտին Մազմանյանի
Հատված «Ճուտիկ» օպերայից

1. Բալետ, «Գայանե» բառերը գործածի՛ր տրված նախադասությունների մեջ: Գրի՛ առ տեսրունդ:ոո

- «Օրորոցային» պարը «Գայանե» ... է:
- «Վարդագույն աղջիկների պարը» ... բալետից է:

2. Կրկի՛ն ունկնդրիր «Կատվի երգը»: Նկարի՛ր քայլող կատու:

3. Երկու–երեք նախադասությամբ ասա՛, թե պարերը ինչո՞վ են տարբերվում իրարից:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ՍՈՒՍԵՐՈՎ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Ալեքսանդր Սպենդիարյանի
Հատված «Ալմաստ» օպերայից

ՓՈՔՐԻԿ ԿԱՐԱՊՆԵՐԻ ՊԱՐԸ

Երաժշտ.՝ Պյոտր Չայկովսկու
Հատված «Կարապի լիճը» բալետից

ՄՏԵՂԾՈՒՄ

Դասընկերներիդ հետ ընտրիր և բեմականացրո՛ւ ունկնդրածդ բալետներից որևէ մեկը:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Ասա՛, թե որ երաժշտությունը որ նկարին է համապատասխանում:

2. Ունկնդրի՛ր և փորձի՛ր երաժշտությանը համապատասխան պարային շարժումներ կատարել:

3. Դասընկերներով խաղացե՛ք «Ով շուտ կպատասխանի» խաղը:

ՀԱՆԻԿ ՆԱՅ

Հայկական ժողովրդական երգ

Երգը սովորիր նոտաներով:

ՀԱՆԻԿ ՆԱՅ

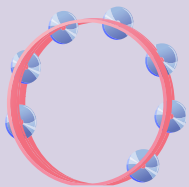
Աշխույժ

Եր- կին- քը ամ- պա - մած ա, Հա - նիկ նայ, նա - նիկ նայ,

Մեր այ- գու դու - որ բաց ա, Հա - նիկ նայ, նա - նիկ նայ:

ՀԱՆԻԿ ՆԱՅ

ժողովրդական երգ

Երկինքը ամպամած ա,
 Հանիկ նայ, նանիկ նայ,
 Մեր այգու դուռը բաց ա,
 Հանիկ նայ, նանիկ նայ:

Երկնքից թոն ա գալի,
 Հանիկ նայ, նանիկ նայ,
 Անձրևից այգին թաց ա,
 անիկ նայ, նանիկ նայ:

ԿԱՐԴԱ՛ ԵՎ ՅԻՇԻ՛Ր

Ալ. Սպենդիարյանը «Ալմաստ» օպերան գրել է Հովհ. Թումանյանի «Թմկաբերդի առումը» պոեմի հիման վրա:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

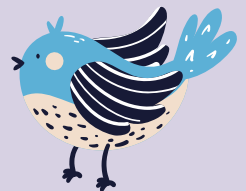

1. «Սուտերով պարը» քեզ տպավորե՞ց: Ի՞նչ էիր երևակայությանդ մեջ պատկերացնում այն լսելիս: Ներկայացրո՛ւ դասընկերներիդ:

ԳՆԱՅԱՏՈՒՄ

1. Կատարի՛ր «Հանի՛կ նայ» երգը: Թող դասընկերներիդ հայտնեն իրենց կարծիքը քո կատարման վերաբերյալ: Դո՛ւ էլ հայտնիր քո կարծիքը նրանց կատարման վերաբերյալ:

ՄԱՅՐԻԿԻՍ

Հայկական ժողովրդական երգ

Հանդարտ

Գիտեմ, բա-րի են բա-րի, Բո-լոր մայ-րերն աշ-խար-հի,

Բայց աշ-խար-հում ինձ հա-մար Մի աշ-խարհ կա ու մի մայր:

ՄԱՅՐԻԿԻՍ

Խոսք՝ Միլվա Կապուտիկյանի
Հայկական ժողովրդական երգ

Գիտեմ, բարի են, բարի
Բոլոր մայրերն աշխարհի,
Բայց աշխարհում ինձ համար
Մի աշխարհ կա ու մի մայր:

2 անգամ

Ո՞վ է ինձ կանչում, այն ո՞վ,
Մայրս՝ անուշ իր ձայնով:
Ո՞վ է ինձ ասում՝ ձագճիկ,
Մայրս՝ շնչով իր տաքուկ:

2 անգամ

ՔԱՅԼԵՐԳԸ ՕՊԵՐԱՅՈՒՄ, ԲԱԼԵՏՈՒՄ, ՍԻՄՖՈՆԻԿԱՅՈՒՄ

ՔԱՅԼԵՐԳ Օպերա Բալետ Սիմֆոնիա

Թե՛ օպերայում, թե՛ բալետում և թե՛ սիմֆոնիայում կարելի է հանդիպել քայլերգերի:

ՈՒՆԿԱԴՐՈՒՄ

ՔԱՅԼԵՐԳ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի
Հատված «Գայանե» բալետից

ՔԱՅԼԵՐԳ

Երաժշտ.՝ Ալ. Սպենդիարյանի
Հատված «Ալմաստ» օպերայից

ՈՐՍԿԱԼ ԱԽՊԵՐ

Հայկական ժողովրդական երգ
Հնչում է Արամ Խաչատրյանի
Երկրորդ սիմֆոնիայում:

«Որսկան ախպեր» երգը Արամ Խաչատրյանի
Երկրորդ սիմֆոնիայում հնչում է դանդաղ,
թախծոտ:

ԳՈՎԵ ՉՍՄԲԱՐԻՆ

Հատված «Ճուտիկ» մանկական
օպերայից

ԳՈՎԵ ՉՍՄԲԱՐԻՆ

Քայլերգային

Խումբ

ԳՈՎՔ ՉԱՄԲԱՐԻՆ

Ճուտիկ — Շնորհակալ եմ Չամբարից,
Որ չար կատվից փրկեց ինձ:

Խումբ — Կեցցե՛ք, կեցցե՛ք, կեցցե՛ք,
Կեցցե՛ք Չամբարը:
Խորտակում է միշտ չարը,
Նա՛ է, նա՛ է, նա՛ է
Ամեն մի բանում
Մեր բակվորին պաշտպանում:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Դասընկերներով կատարե՛ք դերաբաշխում և բեմադրե՛ք «Ճուտիկ» օպերան:

ՆՊԱՏԱԿԱՎՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Ի՞նչ ես հիշում քայլերգի մասին: Երկու–երեք նախադասությամբ ներկայացրո՛ւ ընկերներիդ:

1. Կատարի՛ր «Գովք Չամբարին» երգը: Թող դասընկերներդ հայտնեն իրենց կարծիքը կատարմանդ վերաբերյալ: Ապա դո՛ւ հայտնիր քո կարծիքը նրանց կատարումների մասին:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Սովորե՛ք նոտաներով:

Աշխուժ

Բա - զե՛ , բա - զե՛, ա՛յ չար բա - զե, չա՛ր բա -
 զե, Մեր ճու - տի - կի ե - տե - վի - ցը դու մի՛
 վա - զե, մի՛ վա - զե, Ա՛յ կեռ կը - տուց, հե - նա - ցիր, հե՛յ,
 ճու - տիկ - ներ մի՛ գո - դա - ցիր, հե՛յ:

ԲԱՁԵ

ժողովրդական երգ

Փայտը կանեն, քեզ «քըջ» կանեն, «քըջ» կանեն,
 Ես մեր բակից քեզ կհանեն, քեզ «քըջ» կանեն, կհանեն:
 Ա՛յ չար բազե, հեռացիր, հե՛յ,
 Մեր բակից շուտ դե կորիր, հե՛յ:

Բազեն վախից թևին տվեց ու թռավ,
 Լա մեր բակից գլուխն առավ,
 Գլուխն առավ ու կորավ:
 Իմ ճուտիկ, քուջուջ արա, ջան՛,
 Բազեն գնաց, էլ չի գա, ջան՛:

ԹԵՄԱ 2

ԻՆՉՊԵՍ Է ՍՏԵՂԾՎՈՒՄ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ (ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ)

Դու երևի թե հաճախ ես երաժշտություն լսում: Այս թեմային ծանոթանալով՝ կհմանաս, որ երաժշտությունը ստեղծում են թե՛ կոմպոզիտորը, թե՛ ժողովուրդը: Կհմանաս նաև, որ երաժշտություն ստեղծելիս կոմպոզիտորին օգնության են հասնում երաժշտական արտահայտչական միջոցները:

Կոմպոզիտոր
Նվագող
Երգիչ

Նոտա

Երաժշտությունը ստեղծում է կոմպոզիտորը, կատարում են երգիչն ու նվագողը, լսում և արժևորում է ունկնդիրը:

Կոմպոզիտորը գրում է երաժշտությունը: Կոմպոզիտորին օգնում են երաժիշտները՝ **երգիչները** և **նվագողները**: Նրանց միասին անվանում են **կատարողներ**: Կոմպոզիտորը երաժշտությունը գրի է առնում նոտաներով:

ԱՆԴԱՆՏԻՆՈ

Երաժշտ.՝ Արամ Խաչատրյանի

Ուսուցչի օգնությամբ համացանցում գտիր Արամ Խաչատրյանի «Անդանտինո»-ն: **Անդանտինոն** իտալերեն բառ է, նշանակում է **դանդաղ տեմպ**: Այն նաև երաժշտական ստեղծագործության անվանում է:

ԱՌԱՋԱԴՐՎՆՔՆԵՐ

1. Ուշադիր ունկնդրիր այդ ստեղծագործությունը: Արտահայտի՛ր քո վերաբերմունքը:
2. Ստեղծի՛ր ռիթմական նվագակցություն և նվագակցի՛ր:

ԿՁՏԱՐՈՒՄ

ԽՆԿԻ ԾՂՈՒ

Հայկական ժողովրդական երգ

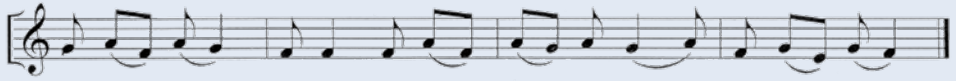
ԽՆԿԻ ԾԱՌ

Մեր դը-ռա-նը խըն - կի ծառ, գյու-լում ջան, ձեր դը-ռա-նը

խըն - կի ծառ, գյու-լում ջան, նախ - շուն բըլ-բուլ վը-րեն թառ,

գյու-լում ջան, եր-թար ու գար, շո - թոր տար, գյու-լում ջան:

ԽՆԿԻ ԾԱՌ

ժողովրդական երգ

Մեր դռանը խնկի ծառ, գյուլում ջան,
Ձեր դռանը խնկի ծառ, գյուլում ջան,
Նախշուն բլբուլ վրեն թառ, գյուլում ջան,
Երթար ու գար, շորոր տար, գյուլում ջան:

Մեր դռանը խնկի ծառ, գյուլում ջան,
Ձեր դռանը խնկի ծառ, գյուլում ջան,
Մարջան բլբուլ վրեն թառ, գյուլում ջան,
Գնար ու գար, թևին տար, գյուլում ջան:

Մեր դռանը խնկի ծառ, գյուլում ջան,
Ձեր դռանը խնկի ծառ, գյուլում ջան,
Ոսկի բլբուլ վրեն թառ, գյուլում ջան,
Երթար ու գար, շվին տար, գյուլում ջան:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. «Խնկի ծառ» երգը երաժշտության ո՞ր տեսակին է պատկանում:
2. Ո՞վ է ստեղծում ժողովրդական երգը:
3. Ինչպիսի՞ ժողովրդական երգեր գիտես:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Տեսե՞լ ես խնկի ծառ: Եթե չես տեսել, գտի՛ր համացանցում և երկու–երեք նախադասությամբ նկարագրի՛ր այդ ծառը:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Համացանցից կամ մեծահասակներից տեղեկացի՛ր, թե ինչ ստեղծագործություններ կան՝ նվիրված Կոմիտասին:

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1. Կատարի՛ր «Խնկի ծառ» երգը: Թող դասընկերներդ հայտնեն իրենց կարծիքը քո կատարման վերաբերյալ: Դո՞ւ էլ հայտնիր քո կարծիքը նրանց կատարման վերաբերյալ:

ՄՏԵՂԾՈՒՄ

Փորձիր խոսքերի ռիթմը գրել նոտաներով.
Ամբողջ օրը քուն չունի...

2 |
Ա՛մ - բողջ օ - ըը քուն չու - նի

Փորձիր այդ ռիթմով հորինել մեղեդի:
Լուսինեն հորինել է մի այսպիսի մեղեդի և երգել
ձեռքի նշաններով.

2 |
Ա՛մ - բողջ օ - ըը քուն չու - նի
դո ըե մի ըե մի ֆա սո

Ստեղծած մեղեդին գրիր նոտաներով:

|
Ա՛մ - բողջ օ - ըը քուն չու - նի

Շարունակիր և ավարտիր այս մեղեդին հետևյալ
բառերով.

2 |
Լայն դաշ - քե - բու՛մ ցուն չու - նի:

Փորձիր գրված մեղեդին շարունակել և նոտա-
ներով գրել հնգագծի վրա:

|
Ա՛մ - բողջ օ - ըը քուն չու - նի

ԼԵՊՐՈ՛, ԼԵ՛, ԼԵ՛

Հայկական ժողովրդական երգ

Չափավոր

Լեպ - հո՛, լե՛, լե՛, լեպ - հո՛, լե՛, լե՛,

Լեպ - հո՛, լե՛, լե՛, լեպ - հո՛, լե՛

Հո - դալ - լո՛ ջան, հո - դալ - լո՛ ջան, հո - դալ - լո՛,

Ա - չեր սի - բուն, դա - բալ - լո՛ ջան, դա - բալ - լո՛:

ԼԵՊՐՈ՛, ԼԵ՛, ԼԵ՛

Հայկական ժողովրդական երգ

ԼԵՊՐՈ՛, ԼԵ՛, ԼԵ՛

Լեպհո՛, լե՛, լե՛, լեպհո՛, լե՛, լե՛,

2 անգամ

Կրկներգ Լեպհո՛, լե՛, լե՛, լեպհո՛, լե՛:

Հողալլո՛ ջան, հողալլո՛ ջան, հողալլո՛,
Աչեր սիրուն, դարալլո՛ ջան, դարալլո՛:

2 անգամ

Ելնենք սարը, բռնենք պարը,
Լեպհո՛, լե՛, լե՛, լեպհո՛, լե՛:

Բացվի օրը, մտնենք ձորը,
Լեպհո՛, լե՛, լե՛, լեպհո՛, լե՛:

Կրկներգ Հողալլո՛ ջան...

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՐՏԱԿԱՅՏՉԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Տեմայ
Ռիթմ
Մեղեդի
Պաուզա

Գոյություն ունեն երաժշտության արտահայտչական միջոցներ: Դրանք երաժշտության մեջ գործածվող առանձին իմաստային բառեր են՝ *արագ, դանդաղ, բարձր, ցածր, ուժեղ, մեղմ*, և պայմանական նշաններ՝ *տեմպ, ռիթմ, մեղեդի, պաուզա, տեմբր, դինամիկա, ռեգիստր*:

Արտահայտչական միջոցների շնորհիվ կոմպոզիտորը ստեղծում է տարբեր տեսակի և տրամադրության երաժշտական ստեղծագործություններ: Իսկ մենք էլ կարողանում ենք տարբերակել **երաժշտության տեսակները**:

ԲԱՌԱՊԱՇԱՐ

1. Կազմի՛ր բառակապակցություններ *տեմպ, ռիթմ, մեղեդի* բառերով:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ԵՐԵՔ ԸՆԿԵՐՈՒՅԻՆԵՐ

Երաժշտ.՝ Դմիտրի Կաբալևսկու

Կաբալևսկին երաժշտության միջոցով ստեղծել է երեք ընկերուհիների կերպարներ:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Ինչպիսի՞ արտահայտչական միջոցներ է օգտագործել կոմպոզիտորը:
2. Ստեղծի՞ր ռիթմական նվագակցություն և նվագակցի՞ր երգին:
3. Դասընկերներով կազմակերպե՛ք երաժշտական խաղ: Խաղացողներից մեկը թող լինի երգը, մյուսը՝ քայլերգը, երրորդը՝ պարերգը: Հանդե՛ս եկեք միասին:

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ՊԱՐ

Երաշտ.՝ Յոհաննես Բրամսի

ԱՌԱՋԱԴՐԱԼՔՆԵՐ

1. Երաժշտության արտահայտչական ինչպիսի՞ միջոցներ է կիրառել Յ. Բրամսը իր ստեղծագործությունում:
2. Քեզ դուր եկավ այս ստեղծագործությունը ո՞րը: Ինչո՞ւ:

ՃԱՆԱԶԻՐ ԵՎ ՀԻՇԻՐ

Յոհաննես Բրամսը գերմանացի կոմպոզիտոր է, դիրիժոր և դաշնակահար: Տիրապետել է մի քանի երաժշտական գործիքների՝ ջութակ, թավջութակ, գալարափող, կոնտրաբաս: Նա գրել է վալսեր, սիմֆոնիաներ, հունգարական պարեր, սոնատներ:

ԿԱՏԱՐՈՒՄ

ԳՎՐՈՒՆ ԵԿՎ

Երաժշտ.՝ Ռոմանոս Մելիքյանի

ԳԱՐՈՒՆ ԵԿԱՎ

Չափավոր

Գա-րուն ե-կավ, կա-նաչ հա-գավ, Լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, ջա՛ն, լե՛, լե՛

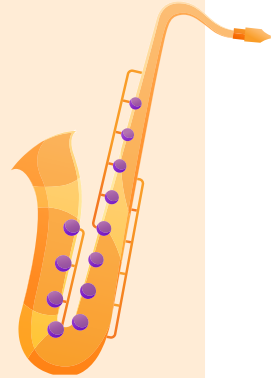

Նըս-տեց քա-րին, եր-գեց կա-քավ, Լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, ջա՛ն, լե՛, լե՛

ԳԱՐՈՒՆ ԵԿԱՎ

Գարուն եկավ, կանաչ հագավ,
Լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, ջա՛ն, լե՛, լե՛,
Նստեց քարին, երգեց կաքավ,
Լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, ջա՛ն, լե՛, լե՛:

Բարև գարնան վառ արևին,
Լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, ջա՛ն, լե՛, լե՛,
Բարև ծաղկին, ծիլ-տերևին,
Լե՛, լե՛, լե՛, լե՛, ջա՛ն, լե՛, լե՛:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. «Գարուն եկավ» երգը կատարե՛ք այնպես, որ այն մեկ հնչի որպես երգ, մեկ որպես պարերգ, մեկ որպես քայլերգ:
2. Ռ. Մելիքյանը ինչպիսի՞ արտահայտչական միջոցներ է օգտագործել իր երգերում:
3. Նորի՛ց ունկնդրեք և կատարե՛ք համապատասխան պարային շարժումներ:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ

1. Կրկին ունկնդրիր «Գարուն եկավ» երգը: Փորձի՛ր ինքնուրույն հորինել երգ և մեղեդի՝ նվիրված քո ընկերներին:

ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ԽՈՍՔ

1. Ընտրի՛ր ունկնդրածդ երգերից որևէ մեկը: Ներկայացրո՛ւ դրա արտահայտչական միջոցները:

ԳՆԱՅՈՒՄ

1. Կատարի՛ր սովորածդ երգերից մեկը: Թող դասընկերներդ հայտնեն իրենց կարծիքը քո կատարման վերաբերյալ: Դո՛ւ էլ հայտնիր քո կարծիքը նրանց կատարման վերաբերյալ:

ԲԱՌԱՐԱՆ

Բաս — տղաների թավ, ցածր ձայն

Բալետ — երաժշտական ներկայացում

Դինամիկա — երաժշտության հնչողության
ուժգնություն

Դիսկանտ — տղա երեխայի ձայն

Դիրիժոր (նվագավար) — երաժշտական խմբի
ղեկավար

Երաժշտություն — արվեստի տեսակ

Երգ — երաժշտության տեսակ

Կանտատ — բազմամաս երգային ստեղծագործություն

Կոմպոզիտոր — երաժշտություն ստեղծող անձ

Հնչյուն — ձայնի տեսակ

Մեղեդի — երգ, եղանակ

Նոտա — ձայնի տևողությունը և բարձրությունը գրի
առնելու նշան

Նվագախումբ — երաշտությունը միասին կատարող
նվագողների խումբ

Պար — արվեստի տեսակ

Պատուգա — երաժշտության դադար

Ռեգիստր (ձայնասահման) — երգչաձայնի կամ նվագարանի ձայնաձավալի ցածր, բարձր հնչողությունը

Ռիթմ — հնչյունների տևողության հաջորդական կատարումը

Ռոմանս — երգի տեսակ է, որը ծագել է Իսպանիայում:

Սիմֆոնիա — երաժշտական ծավալուն ստեղծագործություն

Սոնատ — բազմամաս երաժշտական ստեղծագործություն: Հիմնականում գրվում է նվագարանների համար:

Սոպրանո — աղջիկ երեխայի ձայն

Օպերա — երաժշտական ներկայացում

Տակտ — մի շեշտից մյուս շեշտն ընկած հատված

Տեմբր — ձայնի երանգը

Տեմպ — երաժշտության կատարման արագություն

ԱՆՎԱՆԱՑԱՆԿ ԵՎ ԱՌԱՐԿԱՅԱՑԱՆԿ

Հեղինակներ	Ստեղծագործություններ	Էջեր
Կոմիտաս	«Կաքավի երգը»	5
	«Շուշիկի»	17
Ալեքսանդր Սպենդիարյան	«Տղամարդկանց պարը»	23
	«Քայլերգ»	70
Արամ Խաչատրյան	«Քայլերգ»	26, 70
	«Օրորոցային»	60
	«Սուսերով պարը»	65
	«Ծերունիների պարը»	17
	«Աղջիկների պարը»	54
	«Վարդագույն աղջիկների պարը»	38, 54
	«Անդանտինո»	75
Քարսեղ Կանաչյան	«Քոնն եղիր, բալանս»	11
Արեգ Լուսինյան	«Արջուկների պարը»	23
	«Բարձրիկ Հայաստան»	36
Ռոբերտ Պետրոսյան	«Ուղիղ կարգով»	27

Ռոմանոս Մելիքյան	«Մանուկն ու ջուրը»	38
	«Գարուն եկավ»	82
Մարտին Մազմանյան	«Թխսի և կատվի կռիվը երգը»	61
	«Կատվի երգը»	64
	«Աքլորիկի, թխսի և ճուտիկների երգը»,	39
	«Գովք Չամբարին»	71
Էմմա Միհրանյան	հատված «Պատանեկան» սիմֆոնիայից	57
Ռուբեն Ալթունյան	«Դպրոցի ճամփան»	6
Վոլգանգ Ամադեուս Մոցարտ	Օրորոցային	5
Յոհաննես Բրամս	«Հունգարական պար»	81
Լյուդվիգ վան Բեթհովեն	«Ուրախության ձոներգ»	58
Դմիտրի Կաբալևսկի	«Քայլերգի երեք տեսակները»	30
	«Երեք ընկերուհիներ»	81
Պյոտր Չայկովսկի	«Փայտե զինվորների քայլերգը»	26
	«Փոքրիկ կարապների պարը»	88

Հայկական ժողովրդական երգեր	«Արն, արև»	12
	«Գացե՛ք տեսե՛ք»	45
	«Նախշո՛ն կաքավ, կաքավի՛կ»	19
	«Հոպա զարկե՛ ու քելե՛»	24
	Հայրենիք	35
	Մայրիկիս	69
	Եկե՛ք մրցե՛ք	32
	Ջան, գառնո՛ւկ	41
	Քեռի՛ն եկավ մեր բակը	60
	Հանի՛կ Նայ	67
	Որսկան ախպեր	70
	Լեպիե՛, լե՛, լե՛	79
	Խնկի ծառ	75

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ՉԱՆԳՆ ԱՌԱՋԻՆ

Խոսք՝ Նանսեն Միքայելյանի
Երաժշտ.՝ Արեգ Լուսինյանի

Աշխույժ

Հենց որ հըն-չեց մեր սեպ-տեմ-բե-րյան զանգն ա - ռա-ջին ու - րա-խա -
 ձայն, մենք ծա-ղիկ-ներ ա - ռած, քո ա - նուշ կան-չով տար-ված
 գիր-կըղ Ե - կանք, դըպ - րոց: Մենք ծա - ղիկ - ներ ա - ռած,
 քո ա - նուշ կան-չով տար-ված գիր-կըղ Ե - կանք, դըպ - րոց:

Հենց որ հնչեղ մեր սեպտեմբերյան
 Զանգն առաջին՝ ուրախաձայն,
 Մենք ծաղիկներ առած,
 Քո անուշ կանչով տարված՝
 Գիրկդ եկանք, դպրոց:

2 անգամ

Մի ջերմ ողջուն մեր զանգի կանչին,
 Մեր ուսուցչուհուն առաջին,
 Նա մոր նման ժպաց
 Եվ ուրախ ձայնով ասաց.
 — Բարով եկաք դպրոց:

2 անգամ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Խոսք՝ Կ. Գևորգյանի
Երաժշտ.՝ Ռոբերտ Պետրոսյանի

mf Արագ, ուրախ

Դո՛ւ գա-լիք ու բա-րիք, լու-սե-ղեն ու միշտ զը-վարթ, Նոր փա-րի
մեր բա-րի, ձյու-նե-ղեն հե-քիաթ: Ե՛կ, դու ի - ջի՛ր պա-րով,
Ասր - դե - ռի ջինջ խա-ղով Մեր ծա - ռին այս տո՛նական, Մեր ծա - ռին այս
մո՛-գա-կան, Որ ե - բազն է մեր կա - նաս, Ջան, մեր կա - նաս:
mf
Լա, լա, լա, լա...
Որ ե - բազն է մեր կա - նաս
1. Ջան, մեր կա - նաս: 2. // Ջան, մեր կա - նաս:

Կրկներգ

Քո լույսով ողողված
Քաղաքում մեր հարազատ
Մենք կապրենք ողջ տարին
Երջանիկ, բարի:

Ե՛կ, դու իջի՛ր պարով,
Աստղերի ջինջ խաղով
Մեր ծառին այս տո՛նական,
Մեր ծառին այս մոգական,
Որ երազն է մեր կանաս,
Ջան, մեր կանաս:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՆ ՈՒ ՁՍԵՌԻ ԴԱԴԻՆ

Խոսք՝ Մկրտիչ Կորյունի
Երաժշտ.՝ Գեղունի Չթյանի

Աշխույժ

Այսօր վաղ ենք արթնանք, Հասնել կապել,
 Ընկացվել, Ձրմեռ պապի ալեհեր,
 Ինչեսքեքեք մեզ նրվեր: մեզ նրվեր:

ԺԱՍԱՆԱԿԻ ԽՆԱՅԻՐ

Խոսք՝ Ռուբեն Ղարիբյանի
Հայկական ժողովրդական երգ

Աշխույժ

Իմ պապիկը գործասեր Ամեն անգամ ինձ կասեր,
 — Թե դաս ունես, սովորիր, Թե գործ ունես, կատարիր:
 — Թե դաս ունես, սովորիր, Թե գործ ունես, կատարիր:

Իմ պապիկը գործասեր	Օրը կանցնի, կգնա,
Ամեն անգամ ինձ կասեր.	Ինչ որ չանես, կմնա,
— Թե դաս ունես, սովորիր,	Եվ մի օր էլ կտեսնես՝
Թե գործ ունես, կատարիր:	Ուրիշներից հետ կընկնես...

Դու տղա ես, ժիր տղա,
 Գործը քեզնից թող դողա:
 Ուշքդ վրադ միշտ պահիր,
 Ժամանակդ խնայիր:

ՋԱՆ, ՋԱՆ, ՋԱՆ, ԱՇՈՒՆ Է

Խոսք՝ Հակոբ Աղաբաբի
Երաժշտ.՝ Դանիել Ղազարյանի

Ջան, ջան, ջան, ա - շուն է, Տեն, տեն, տեն, նախ - շուն է,

Ա - նուշ մըր-գեր ու - րե - լու Նա - մեզ այ - գի - է կան - չում:

Ջան, ջան, ջան, աշուն է,	Ջան, ջան, ջան, աշուն է,
Տեն, տեն, տեն, նախշուն է,	Տե՛ս, տեն, տեն, նախշուն է,
Նուշ, սերկևիլ ուտելու	Տղա-աղջիկ շարքերով
Նա մեզ այգի է կանչում:	Նա մեզ դպրոց է կանչում:

ՀՈՅ, ՆԱՐԵ՛

Հայկական ժողովրդական պարերգ

Հոյ, Նա - րե՛, կայ - նե՛լ ես վար - դի հո - վին,

Ջան, Նա - րե՛, Ոչ էր - նե՛կ քո արեւ - նո - դին:

Հոյ, Նարե՛,	Հոյ, Նարե՛,
Երեսիդ շողին մեռնեմ,	Ջաղացս՝ պատիկ-պատիկ,
Ջան, Նարե՛,	Ջան, Նարե՛,
Աչքերիդ կապույտ ծովին:	Աչքերդ՝ նռան հատիկ:

Հոյ, Նարե՛,
Ամեն քեզի տեսնելուց,
Ջան, Նարե՛,
Համ Համբարձում, համ Ջատիկ:

ԿԱՏԱԿԵՐԳ

Հայկական ժողովրդական երգ

1. Հանդարտ

— Պու - պո՛ւ, պու - պո՛ւ, ա՛յ պու - պու,
 2. Քա - նի հաց ես թը - խել դու:
 ես, ես, ես, ես, ին - թըս ես,
 Ե - թեք հաց եմ թը - խել ես:

— Պուպո՛ւ, պուպո՛ւ, ջա՛ն պուպու,
 Հացերն ո՛ւմ ես տալու դու:
 — Քե՛զ, քե՛զ, քե՛զ, քե՛զ, չտխրես,
 Մի լավ հաց էլ կտամ քե՛զ:

ՏՈ, ԼՈՐԻ ԼՈՅ

Հայկական ժողովրդական կատակերգ

Աշխույժ

Թըրի - թըրի, վա՛յ, ձայն են պա - լիս, Տե - սեք են ո՛վ
 - Քա - ռա - վանն է՛ զրնգ, զան - գակ: - Ի՞նչ է քե - թեք:
 է գա - լիս: Տո, լո - թի լոյ, լո - թի լոյ,
 Բուրդ, բամ - բակ:
 լո - թի լոյ, լո - թի լոյ, լո - թի լոյ:
 Հա - նիկ, նա - նա - թիկ, նա - նար, ջա - նիկ, նա - նա - թիկ, նա - նար:

— Ո՞ւմ է բերել:
 — Մարանին,
 Որ նստել է գերանին,
 Բուրդ ու բամբակ է գզում,
 Քարավանին է սպասում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՄԱ 1

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՐԶ ԵՎ ՄԱՏՉԵԼԻ ԺԱՆՐԵՐԸ (ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ)

Երգ	4
Երգի տեսակները	10
Պար	16
Պարերգ	22
Քայլերգ	26
Քայլերգի տեսակները	30
Երաժշտության տեսակները հանդես են գալիս միասին	36

ԵՆԹԱԹԵՄԱ 1

Ո՞ՒՐ ԵՆ ՄԵՋ ՏԱՆՈՒՄ ԱՅԴ ԺԱՆՐԵՐԸ

Օպերա	42
Բալետ	54
Սիմֆոնիա	56
Երգը օպերայում, բալետում, սիմֆոնիայում	60
Պարը օպերայում, բալետում, սիմֆոնիայում	64
Քայլերգը օպերայում, բալետում, սիմֆոնիայում	70

ԹԵՄԱ 2

ԻՆՉՊԵՍ Է ՄՏԵՂԾՎՈՒՄ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ (ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ)

Երաժշտական արտահայտչական միջոցները	80
Բառարան	85
Անվանացանկ և առարկայացանկ	87
Հավելված	90

Յ. Վ. ՅՈՒՋԲԱՇՅԱՆ, Ա. Ա. ՓԱՎԵՎԱՆՅԱՆ, Վ. Ի. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

2

*Հանրակրթական հիմնական դպրոցի
2-րդ դասարանի դասագիրք*

Հրատարակչության տնօրեն՝	Էմին Մկրտչյան
Տեխնիկական խմբագիր՝	Նվարդ Փարսադանյան
Խմբագիր և սրբագրիչ՝	Նունիկ Ավետիսյան
Համակարգչային ձևավորումը	
և նկարազարդումը՝	Անահիտ Պետրոսյան
Կազմի ձևավորումը՝	Մարիամ Կանայանի
Նոտագրող՝	Հասմիկ Ղուկասյան

*Օգտագործված նկարները՝ համացանցային ազատ
օգտագործման կայքերից*

Տպագրությունը՝ օֆսետ: 2ափսը՝ 70x100 1/16
Թուղթը՝ օֆսետ: Ծավալը՝ 6 տպ. մամուլ

«Զանգակ» հրատարակչություն

ՀՀ, 0051, Երևան, Կոմիտասի պող. 49/2
Հեռ.՝ (+37410) 23 25 28, էլ. փոստ՝ info@zangak.am
Էլ. կայքեր՝ www.zangak.am, www.book.am
Ֆեյսբուքյան կայքէջ՝ www.facebook.com/zangak

ՎԱՃԱՌՔԻ ԵՆԹԱԿԱ ՁԷ

9 789939 990217

ՀԱՆԳԱԿ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

www.zangak.am

www.book.am

